

Opinia Stowarzyszenia Psychologów Chrześcijańskich

ws tzw. edukacji zdrowotnej

Zatwierdzona przez Zarząd Główny SPCh w dniu 6-02-2025

Kierując się dobrem dzieci oraz dobrem społecznym, w poczuciu odpowiedzialności wobec powagi sprawy:

- pragnąc zabrać głos w szerokiej dyskusji społecznej,
- wobec dezorientacji wielu chrześcijan różnych wyznań,
- oraz zagubienia wielu specjalistów powiązanych ze zdrowiem psychicznym, ale nie będących ekspertami w zakresie edukacji zdrowotnej i seksualnej,
- upolitycznionych i poza merytorycznych argumentów,
- stojąc na stanowisku, że wychowanie seksualne jest potrzebne i że seks nie powinien stanowić tabu, ale jest sferą bardzo wrażliwą i podatną na indywidualne zranienia i zniekształcenia społeczne oraz szanując prawa i pierwszeństwo rodziców w zakresie wychowania, w tym seksualnego,
- a także mając na uwadze, że judeochrześcijańskie ujęcie seksualności zawarte w Dekalogu jest fundamentem społecznym, który zaważył m.in. na przewadze konkurencyjnej i żywotności cywilizacji europejskiej,

Stowarzyszenie Psychologów Chrześcijańskich pragnie zabrać głos wobec proponowanych podstaw programowych do nowego przedmiotu edukacja zdrowotna.

Streszczenie stanowiska:

Proponowane podstawy programowe do nowego przedmiotu: edukacja zdrowotna z dn. 29 października 2024 (dokumenty na poziom kształcenia szkoły podstawowej oraz osobne dla szkoły średniej zwane dalej „projektem” na poziom I i II)

zawierają błędy: formalne, organizacyjne, koncepcyjne, merytoryczne, metodyczne (pedagogiczne), etyczne oraz prawne. Przedmiot oferuje sprzeczną z porządkiem społecznym, stanem wiedzy naukowej oraz ze światopoglądem chrześcijańskim wizję rodziny, płci i seksualności i to w dużym stopniu w ujęciu antyzdrowotnym. Nie podaje wielu kluczowych informacji w zakresie zdrowia seksualnego czy psychicznego. Ponieważ ma być realizowany w dobie głębokiego kryzysu rodziny i demografii – którym nie stara się nijak zaradzić, a przy tym ignoruje pozycję społeczną rodziny, a wręcz ją demontuje – należy go także uważać za projekt antyrodzinny. Promowana jest różnorodność seksualna i równorzędność różnych form współżycia seksualnego. Występuje brak odpowiedzi na kluczowe pytania: kiedy rozpoczynać współżycie, z kim, ile ma być tych osób, kim są itd. Projekt implementuje treści ideologiczne (lewicowe, feministyczne, LGBTQ+, globalistyczne, radykalnego ekologizmu i inne), narusza konstytucyjne uprawnienia rodziców i prawo oświatowe. Naszym zdaniem głównym celem wprowadzenia tego nowego przedmiotu nie są więc treści prozdrowotne (które częściowo posiada, ale które często powiela), ale zakamuflowana zmiana modelu edukacji seksualnej z prorodzinnego na permissywny (rozwiązły), co jest szkodliwe oraz demoralizujące dla dzieci oraz

może mieć dalekosiężne negatywne skutki społeczne. Uważamy także, że proponowany projekt pasuje się w modelu edukacji typu CSE, która została opakowana jedynie w zdrowie metodą „na kanapkę” i należy go rozpatrywać w szerszych ramach wielokrotnianego ciągle zbioru działań, w tym prawnych lewicowej rewolucji seksualnej wycelowanej w tradycyjnie pojmowaną rodzinę, płęć i seksualność - z demografią jako newralgicznym obszarem katastrofy społecznej, w tym wpływającej destrukcyjnie na ekonomię czy obronność i wiele innych sfer. Najważniejsze jest to, co w tym projekcie pominięto, a co powinno się tu znaleźć.

Należy dążyć do całkowitego wyeliminowania tego przedmiotu oraz przywrócenia i wzmocnienia WDŻ, a, o ile nie będzie to możliwe - zapewnienia przynajmniej wyboru rodzicom, czyli realizowania w formie zajęć fakultatywnych: WDŻ lub edukacji zdrowotnej.

Załącznik (cytaty z projektu oraz linki do dokumentów ministerialnych – na końcu stanowiska)

Uzasadnienie:

A. Rażące błędy formalne

Jak dokumentuje załącznik do podstaw programowych do edukacji zdrowotnej o nazwie Ocena Skutków Regulacji:

- 1. Projekt nie został przygotowany na bazie żadnych wstępnych analiz i raportów**, co uwidacznia się w wielu jego miejscach, np. treści są realizowane punktowo, jednostronnie, nie wykorzystuje się dorobku polskich profilaktyków ani nie nawiązuje się do już istniejących treści nauczania na innych przedmiotach, czy stopnia przygotowania personelu szkolnego.
- 2. Nie przedstawiono na jaki problem społeczny projekt jest odpowiedzią, co wzmacnia tylko podejrzenie, że projekt jest założeniem, jeśli nie przypadkowym - to stricte ideologicznym.** Współczesne dzieci i młodzież trapi wiele bolączek, po dogłębnej diagnozie należy dążyć do integracji treści, aby zaproponować skuteczne rozwiązania przy pomocy minimalnego obciążenia systemu szkolnego i samych dzieci, starając się odpowiadać na problemy źródłowe, a nie tylko zewnętrzne, widoczne skutki. Autorzy projektu zdają się nie rozumieć, że rodzina, silne pozytywne więzi społeczne, w tym tożsamość lokalna oraz religijność, wolontariat (a także dobra komunikacja, poczucie własnej wartości, prężność) są o wiele skuteczniejszymi czynnikami profilaktycznymi wśród dzieci i młodzieży w wielu aspektach niż wiedza o zdrowiu. Dlaczego więc akurat wybrano zdrowie, jako priorytetowy obszar oddziaływań?
- 3. Nie przewiduje się ewaluacji projektu** (pomimo tego, że jest to przedmiot nowy!)
- 4. Nie oceniono skutków finansowych projektu** (pomimo kosztów np. szkolenia nauczycieli w nowym, interdyscyplinarnym obszarze, oraz kosztów negatywnych skutków społecznych, jak ryzyko jeszcze większego pogorszenia dzietności, czy rozwodów).
- 5. Według autorów, projekt nie wpływa na zdrowie** – to po co go w ogóle realizować?

B. Niebezpieczne błędy koncepcyjne

- 1. Zdrowie jest jedynie kamuflażem dla zmiany modelu edukacji seksualnej z prorodzinnego na permissywny i rozwiązły.** Ponieważ:
 - nie przedstawiono raportu nt WDŻ, nie próbowano tego przedmiotu aktualizować, czy reformować, choćby z powodów organizacyjno-finansowych, a który jest właśnie likwidowany, a zamiast niego implementuje się nowy przedmiot „edukacja zdrowotna”,

- ponieważ treści zdrowotne są już w większości obecne na wielu innych przedmiotach, a tu są jedynie powielane,
- ponieważ na czele zespołu roboczego nie stoi lekarz, ale radykalny pedagog- seksuolog znany orędownik liberalnej edukacji seksualnej powiązany z instytucjami, które ten typ promują i na nim zarabiają (jak Planned Parenthood, Instytut Kinsey'a, WHO),
- ponieważ **metoda „na kanapkę”**, gdzie treści ideologiczne i kontrowersyjne wkłada się między treści akceptowalne społecznie jest powszechną metodą w ramach neomarksistowskiej rewolucji seksualnej,
- ponieważ przedmiot zawiera wprost bardzo widoczne ideologiczne treści i ideologiczną, lewicową terminologię,
uważać należy, że celem wprowadzenia tego nowego przedmiotu nie jest zdrowie, ale zmiana modelu edukacji seksualnej.

2. **Do Polski, pomimo lepszych wskaźników w zakresie podstawowych, ogólnie przyjętych kryteriów skuteczności edukacji seksualnej jest importowany model edukacji seksualnej z krajów, gdzie te wskaźniki są gorsze** (Polska ma lepsze wskaźniki niż inne kraje zachodnie w zakresie wieku inicjacji seksualnej, ciąży nieletnich, chorób przenoszonych drogą płciową, czy przemocy w tym seksualnej, liczby małżeństw i rozwodów).
3. **Rezygnuje się z WDŻ jako formy kompleksowego przygotowania do dorosłego życia i wychowania seksualnego** wprowadzając model o znacznie bardziej ograniczonym zasięgu ujmujący jedynie i to często pozornie aspekt zdrowia oraz w oderwaniu od znaczących więzi społecznych – tu traktowanych powierzchownie i bez odpowiednich akcentów (występujących tu jako „zdrowie społeczne”).
4. **Następuje także przeramowanie seksualności z naturalnego kontekstu małżeństwa i rodziny jako modelu pożądanego społecznie na dehumanizujący i prymitywizujący seksualność** model oparty na dwóch zasadach: seks ma być wzajemnie uzgodniony (pojęcie „zgoda na seks” bez kontekstu nawet choćby trwałego związku jako substytutu małżeństwa; autonomia cielesna) i zabezpieczony (pod kątem środków antykoncepcyjnych). Promowana jest **równorzędność różnych form współżycia. Brak odpowiedzi na pytania: kiedy rozpoczynać współżycie, z kim, ile ma być tych osób, kim są itd.).** Stąd niektóre pojęcia, choć brzmią pięknie, są tylko dekoracją (np. nie wiadomo jak w takich warunkach miałyby wyglądać dojrzałość do podjęcia seksualności).
5. **Tak więc jest realizowany szkodliwy, promujący rozwiązłość i brak istotnych, dodatkowych norm model edukacji seksualnej typu CSE** (od ang. *comprehensive sexuality education*), model, gdzie seks jest wyizolowany, a nie zintegrowany z całością życia człowieka, gdzie przyjemność i zgoda na seks są jedynymi ramami odniesienia dla seksualności i który mieści się w nurcie biologicznym, a nie odpowiedzialnym indywidualnie i społecznie. Wbrew nazwie CSE, nie jest on jednak kompleksowy, bo nie podaje całości psychicznych i emocjonalnych, zdrowotnych oraz społecznych uwarunkowań seksualności, ani nie analizuje pod tym kątem własnych, rozległych skutków. Mieści się także w nurcie promocji „praw seksualnych dzieci” stosowanych w instytucjach, z którymi jest powiązany główny autor podstaw programowych do nowego przedmiotu. Tak minimalne normy seksualne, jak tylko „zgoda na seks” i „przyjemność” sprzyjają wielości partnerów seksualnych, rozległym szkodom psychicznym, zdrowotnym i społecznym (por. część merytoryczną i dalsze punkty).
6. **Projekt narusza reguły skutecznej profilaktyki, zwłaszcza zintegrowanej.** Wiele problemów społecznych traktuje w sposób zatowizowany, oderwany od siebie nawzajem, choć są współzależne.
7. **Brakuje myślenia przyczynowo-skutkowego.** Nie łączy pewnych wyborów seksualnych i bezpłodności albo chorób przenoszonych drogą płciową i grup LGBT+ na nie bardziej

podatnych, nie wiadomo, skąd się bierze homoseksualizm, nie wyjaśnia się pojęć bazowych i ich wyboru, jak dyskryminacja i różnorodność, stereotypy płciowe itp.

8. **Projekt ignoruje fakt, że rodzina jest podstawową komórką społeczną, a prawidłowo funkcjonująca rodzina jest najlepszym środowiskiem wzrastania i wychowywania dzieci, zaś posiadanie przez rodziny dzieci wszystkim się opłaca.**
9. **Negatywne i dalekosiężne skutki społeczne projektu**(epidemia chorób przenoszonych drogą płciową, zaburzeń zachowania, uzależnień i depresji jako wtórnego skutku zrywania bądź nieumiejętności tworzenia znaczących więzi społecznych, dalszy spadek dzietności, niechęć do małżeństwa, brak umiejętności formowania i utrzymywania bliskich relacji, w tym małżeństwa, a nawet defraudacja pojęcia miłości). Seks nawet fizycznie jest oddzielony w tych podstawach programowych od związku (inne działy, brak gradacji treści). Wobec tego, że projekt jest tylko jednym z elementów agendy ideologicznej, czasami o wiele groźniejszej (jak ustawy nt tzw. mowy nienawiści, związków partnerskich, neutralizacji płci w ujęciu biologicznym) należy się także spodziewać stopniowej dekonstrukcji rodziny.
10. **Nie ma dowodów, że ten typ edukacji zdrowotnej/seksualnej jest skuteczny, zwłaszcza, że nie wiadomo, jakim ma ostatecznie służyć celom.**
11. **Projekt ignoruje fakt, że rodzina jest podstawowym środowiskiem wychowania, w tym seksualnego i że rodzice mają do tego niezbywalne prawo.**

C. Błędy metodyczne (pedagogiczne)

1. **Projekt nie jest oparty o ideały wychowawcze** – wiele kluczowych kwestii jest niedookreślonych, co spycha na dzieci konieczność wyborów, na które nie są przygotowane; projekt unika wartościowania, wskazywania, co jest dobre, lepsze, najlepsze (np. mówi się o aspektach prawno-organizacyjnych związanych z zawarciem małżeństwa, ale nie mówi się, że warto zawierać małżeństwa i mieć dzieci).
2. **Ignoruje się poziomy profilaktyki i poziomy grup ryzyka, co sprzyja seksualizacji i traumatyzacji przynajmniej niektórych dzieci** (omawianie form zachowań seksualnych oraz form przemocy może pełnić rolę pierwszego kontaktu z takimi treściami oraz instruktażu).
3. **Brakuje gradacji treści, wiele treści jest literalnie powielanych na różnych poziomach wiekowych**, co sprawia, że treści zasadnicze zostaną dopiero odsłonięte w podręcznikach).
4. **Niektóre treści są zbędne, a inne niedostosowane do wieku** (np. rozmowy nt inicjacji seksualnej występują w klasach IV-VIII).
5. **Brakuje rozdzielenia części zajęć na podgrupy: chłopcy i dziewczynki.**
6. **Projekt używa miejscami niezrozumiałego i akademickiego języka i klasyfikacji treści** (jak: dysmorfofobia, sedentarny styl życia).
7. **Uwidacznia się, że treści są przygotowane przez akademików, a nie pedagogów i praktyków** (np. w części poświęconej seksualności realizuje się treści z poziomu studiów podyplomowych z seksuologii – jak np. normy seksuologiczne); brakuje, pomimo takich deklaracji, części praktycznych i budujących postawy, a nie jedynie wiedzę.
8. **Projekt w wielu miejscach wykazuje naiwny idealizm zdrowotny** (sama informacja, nie gwarantuje jej stosowania),

D. Błędy merytoryczne przy wyraźnej ideologizacji

1. **Brak podawania podstawowych informacji z dziedziny zdrowia, w tym seksualnego z powodów ideologicznych.** Projekt nie podaje informacji o tym, że:
 - odsuwanie w czasie inicjacji seksualnej oraz redukcja liczby partnerów seksualnych, a nie tylko środki antykoncepcyjne, są najlepszą formą ograniczenia liczby chorób przenoszonych drogą płciową (STD),

- że nienormatywna seksualność, jak związki LGBTQ i uprawiany tu najczęściej seks analny sprzyjają bardzo zachorowaniom na choroby STD, w tym HIV,
 - że młodzi ludzie są znacznie bardziej narażeni na zakażenia STD,
 - że wczesna inicjacja seksualna, jest bardzo ryzykowna także pod wieloma innymi względami (większe ryzyko wielości partnerów seksualnych, przemocy seksualnej, depresji, zażywania substancji psychoaktywnych, zaburzeń zachowania),
2. **Brak nazywania, nie tylko brak promocji abstynencji seksualnej i zdrowia prokreacyjnego.**
 3. **Brak podawania informacji nt genety i skutków ubocznych oraz dominującej zmienności młodzieńczego homo- i transseksualizmu, a tym bardziej o możliwej profilaktyce, czy (dobrowolnej) terapii.**
 4. **Brak używania terminów: mama, tata, abstynencja seksualna, babcia, dziadek. Tylko raz pojawia się małżeństwo (i to w kontekście prawnym) oraz kobieta, mężczyzna (tylko w kontekście samobadania piersi i jąder). Brak gradacji języka do poziomów wiekowych. Ideologiczny język przy anulowaniu słów z kontekstu rodziny.**
 5. **Brak odniesienia do naglących problemów społecznych, jak: katastrofalna dzietność, spadająca liczba małżeństw a rosnąca rozwodów, późne decydowanie się na dzieci co rodzi problemy ze zjściem w ciążę, wzrost dzieci i młodzieży deklarujących się jako LGBT, brak jednoznacznego potępienia pornografii oraz szkodliwości uzależnień od pornografii, zastępowania relacji społecznych presją wirtualną.**
 6. **Jednostronność i bezkrytycyzm w przedstawianiu wielu różnych problemów.**
 7. **Model sprzyjający tzw. sztucznej multiseksualności** (wielość partnerów seksualnych przy zwiększeniu zysków koncernów farmaceutycznych i uzależnieniu od nowych technologii) przy ostatecznym zwiększeniu ryzyk zdrowotnych.
 8. **Promocja różnych ideologii**, w sposób bezpośredni lub pośredni – przemilczając istotne informacje, stosując ideologiczny język i niepodważalne pojęcia podstawowe, które nie są poddawane krytyce czy analizie oraz bez proponowania ich alternatyw.

E. Błędy etyczne

1. **Promocja różnorodności seksualnej i nienormatywnych zachowań seksualnych. Przyjemność seksualna i zgoda na seks jest tu głównym wyznacznikiem seksualności** (por. wyżej). Sprawia to, że ramy te ujmują także wszystkie nienormatywne formy seksualności, jak poliamoria, sado-masochizm, związki homoseksualne i queer, brak formowania związków – pomimo seksu, masturbacja, pornografia, prostytutka, a nawet pedofilia; akceptowalna jest wielość partnerów seksualnych). Wzorem innych form edukacji seksualnej typu CSE wskazuje się tylko niektóre ryzyka związane pornografią, a nie wskazuje się, że sama pornografia jest rujnująca w wielu obszarach.
2. **Projekt nie akcentuje konieczności samokontroli impulsów, w tym impulsów seksualnych i nie osadza proponowanych treści w ramach ogólnego budowania charakteru i postaw prospołecznych.**
3. **Projekt sprzyjając rozwiązłości seksualnej** nie przygotowuje w sposób kompleksowy do odpowiedzialnego dorosłego życia, założenia rodziny i posiadania dzieci.
4. **Projekt sprzyja egoizmowi** - nie balansuje dobra własnego i troski o innych, nie osadza zwłaszcza seksualności w kontekście długofalowej odpowiedzialności, w tym za konsekwencje wyborów seksualnych i krótkotrwałej wszak przyjemności (szacunek dla innych został potraktowany hasłowo, skoro nie mówi się np. wprost, że dzieci nie powinny posiadać dzieci ani uprawiać seksu, z którego biorą się dzieci, operuje się hasłami dobrostan i autonomia nie rozszerzając katalogu wartości).

5. **Pomimo, że projekt anonsuje, że stosuje wartości uniwersalne, stosuje się jako podstawę wartości i język lewicowy, jak tolerancja, niedyskryminacja, różnorodność, wyróżniając mniejszości seksualne.**
6. **Program zrównuje zachowania o zupełnie różnych skutkach społecznych i etycznych** (związki formalne i nieformalne, „różne typy rodzin”, związki LGBTQ+ - gdzie być może plus jest najważniejszy; przy ich niedookreśleniu, co stwarza ryzyko jeszcze większej ideologizacji na poziomie podręczników).
7. **Nie formuje postawy ochrony życia od naturalnego poczęcia do naturalnej śmierci („uwarunkowania aborcji”). Nie pokazuje rodziny, a nawet indywidualnego życia w kontekście międzypokoleniowym.**
8. **Podważanie płci.** Projekt nie wychowuje do życia w zgodzie z własną płciowością, ale normalizuje błędy percepcyjne w tej dziedzinie (wprowadzanie w formie aprobaty „transpłciowości”).
9. **Błąd antropologiczny** – ponieważ to nie Bóg, normy etyczne, ani nawet nie rodzina, jako naturalne środowisko jest punktem odniesienia dla dzieci (grozi to zwiększeniem depresji i zaburzeń lękowych - pustka tożsamości).
10. **Inwazyjne ingerowanie w relacje rodzice-dzieci.** Projekt podważa zaufanie do rodziny w kilku miejscach, zamiast tego stawiając na zaufanie do instytucji publicznych (dzieci mają prawa, ale brak obowiązków, rodzice nie mają praw, choć mają je dzieci, nie uczy się szacunku do rodziców i dziadków).
11. **Projekt realizuje więc kulturę rebelii wobec norm moralnych i utopijne pojęcie tzw. wolności seksualnej bez odniesienia do skutków takiego trybu życia, w tym skutków zdrowotnych.** Normy moralne nie są ograniczeniem, ale ochroną, a brak reguł moralnych, zwłaszcza w dziedzinie seksualności jest niemądry i krótkowzroczny – o tym się tu jednak nie mówi.
12. **Relatywizacja norm moralnych** (brak podawania reguł moralnych, zwłaszcza w dziedzinie seksualności wraz z ich uzasadnieniem albo jedynie wymienienie nazwy „normy moralne seksualności” i ustawienie ich w jednym rzędzie z zmiennymi normami kulturowymi powoduje ich relatywizację).

F. Błędy i ryzyka prawne

1. **Projekt narusza konstytucyjne prawo rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z własnym światopoglądem, którego seksualność jest wrażliwą częścią (art. 48 i 53 Konstytucji RP).**
2. **Projekt narusza prawo oświatowe ignorując fakt, że szkoła może pełnić tylko rolę pomocniczą w zakresie wychowywania dzieci i młodzieży i powinna uznawać pierwszeństwo rodziców w tym obszarze.**
3. **Zastrzeżenia prawne, rodzi zwłaszcza obligatoryjność przedmiotu,** nawet jeśli chwilowo od niej odstąpiono, doświadczenia zachodnie oraz uporczywość we wprowadzaniu w Polsce edukacji tego typu (to już co najmniej trzecia próba w historii) wskazują, że z pewnością taka groźba nadal istnieje, zwłaszcza po wyborach prezydenckich. Wówczas, podobnie jak na Zachodzie, należy brać pod uwagę ryzyko kar dla rodziców, w tym grzywn i kar więzienia.

G. Błędy organizacyjne

1. **Harmonogram przygotowania, samych podstaw programowych i wdrażania samego przedmiotu jest nierealistyczny, zwłaszcza wobec braków kadrowych** (i anonsowanego wprowadzenia przedmiotu już z dniem 1 września 2025).
2. **Nie przedstawiono jak dotąd podręczników i pomocy naukowych, co powinno mieć już miejsce, gdyby harmonogram miałby być zachowany.** Kierując się doświadczeniami krajów

zachodnich, gdzie wdrożono już CSE, należy się także spodziewać, że podręczniki i owe pomoce do przedmiotu będą o wiele bardziej radykalne, a więc szkodliwe dla dzieci, niż same podstawy programowe, jako z zasady o dużym stopniu ogólności.

Nie wszystko jest zdrowiem, co się nim mieni. Najważniejsze jest to, czego w tych podstawach programowych brakuje.

ZAŁĄCZNIK

Cytaty z opiniowanych dokumentów (poziom I – szkoła podstawowa, poziom II – szkoła średnia):

Klasa IV-VI, szkoła podst.: „omawia budowę i podstawowe funkcje narządów płciowych wewnętrznych i zewnętrznych”, „wyjaśnia proces zapłodnienia” (s. 17), „wymienia stereotypy płciowe oraz wyjaśnia ich negatywny wpływ na funkcjonowanie człowieka” s. 18

Poziom I, s. 29 i 30, główne i jedyne informacje nt rozpoczęcia współżycia, brak zachęty do opóźniania współżycia oraz osadzenia go w ramach małżeństwa i rodziny:

„wymienia powody, dla których ludzie decydują się na aktywność seksualną oraz konsekwencje z nią związane” (s.29)

„omawia kryteria świadomej zgody; identyfikuje elementy seksualizacji oraz presji związanej z podjęciem aktywności seksualnej w mediach społecznościowych, środkach masowego przekazu, kulturze młodzieżowej oraz własnym otoczeniu, a także wymienia sposoby jej przeciwdziałania i radzenia sobie z nią; omawia elementy dojrzałego i świadomego przygotowania się do inicjacji seksualnej” (s. 30);

„omawia pojęcie orientacji psychoseksualnej i kierunki jej rozwoju (heteroseksualna, homoseksualna, biseksualna, asekualna), wyjaśnia pojęcia: tożsamość płciowa, cisplciowość, transplciowość (s. 29/30)

„wyjaśnia pojęcia: poronienie, aborcja; wymienia etyczne, prawne, zdrowotne i psychospołeczne uwarunkowania dotyczące przerywania ciąży” poziom I, s. 73

„wymienia kryteria świadomej zgody oraz omawia sytuacje, w których można ją stosować w relacjach zarówno seksualnych, jak i np.: przyjacielskich, rodzinnych i społecznych” - poziom I, s.73

Poziom I, s. 28:

Dział poświęcony relacjom, jedyny kontekst w którym pojawia się rodzina: „rozpoznaje manipulację w środowisku społecznym i rodzinnym oraz asertywnie na nią reaguje”;

Poziom I, s. 73

„Identyfikuje (...) zachowania autoseksualne” poziom I, s. 16

„omawia czynniki wpływające na atmosferę w rodzinie, zna prawa dziecka i obowiązki rodziców względem dziecka” poziom I, s. 15

„omawia modele rodzin” poziom I s, 15

„opisuje zmiany mogące występować w rodzinach, w tym separacja, rozwód, wejście rodziców w nowe związki, adopcja, rodzicielstwo zastępcze, pojawienie się rodzeństwa, a także wymienia sposoby radzenia sobie w takich sytuacjach” poziom I, s. 16.

„omawia zagadnienie przyjemności seksualnej oraz wymienia, co wpływa na libido; wymienia formy aktywności seksualnej; opisuje zaburzenia i dysfunkcje seksualne”, „omawia czynniki wpływające na jakość życia seksualnego w różnych etapach życia” poziom I, s.74 , Poziom II, s. 47 (treści w gestii nauczyciela)

Poziom II, s. 44: „z szacunkiem formułuje komunikaty dotyczące decyzji innych osób związane z życiem rodzinnym, partnerskim i rodzicielskim, w tym dotyczące decyzji o związku formalnym, nieformalnym, niepozostawaniu w związku, separacji, rozwodu, rozstania, rodzicielstwa, rodzicielstwa adopcyjnego i zastępczego, bezdzietności” „wyszukuje przepisy prawne dotyczące przywilejów i obowiązków związanych z zawarciem związku małżeńskiego oraz z prawnymi aspektami funkcjonowania związków nieformalnych w Polsce”

Poziom szkoły podstawowej, s. 74, część w gestii nauczyciela oraz obowiązkowa na poziom II, s.48:

„omawia kwestie prawne i społeczne związane z przynależnością do grupy osób LGBTQ+”

opisuje stereotypy płciowe, w tym odnoszące się do sfery seksualnej, a także omawia ich negatywny wpływ na rozwój człowieka i relacje interpersonalne oraz omawia sposoby im przeciwdziałania

poziom I, s. 74, część w gestii nauczyciela oraz poziom II, s.48

Małżeństwo jedynie w kontekście prawnym i jako równorzędna alternatywa dla związków nieformalnych:

„wyszukuje przepisy prawne dotyczące przywilejów i obowiązków związanych z zawarciem związku małżeńskiego oraz z prawnymi aspektami funkcjonowania związków nieformalnych w Polsce”;

„wyszukuje przepisy prawne dotyczące urlopów i świadczeń związanych z macierzyństwem i rodzicielstwem oraz przepisy prawne dotyczące sytuacji osoby niepełnoletniej w ciąży”, Poziom I, s. 71

„omawia aspekty organizacyjne, psychospołeczne i zdrowotne dotyczące ciąży i rodzicielstwa, w tym omawia zagrożenia związane ze spożywaniem alkoholu w ciąży m.in. syndrom alkoholowego zespołu płodowego (FAS, FAE)” poziom I s. 70

Poziom I, s. 62 oraz II, s. 32 naczelną wartość w dziale nt postaw: „rozumie, że godność ludzka i szacunek wobec człowieka wykluczają wszelkie formy dyskryminacji ze względu na różnorodność ludzkiej natury”.

Poziom I, s. 70: „omawia etapy bliskiej, długotrwałej relacji, w tym koleżeńskiej, przyjacielskiej, romantycznej i sposoby dbania o nią; odróżnia zachowania

prawkłowe od przemocowych

w relacjach, w tym wymienia cechy przemocy fizycznej, psychicznej i ekonomicznej”

„opisuje zaburzenia i dysfunkcje seksualne” Podst. progr. poziom II, s.47, poziom I, s.74

„omawia formy przemocy seksualnej, w tym molestowania seksualnego” Podst. progr. poziom II, s.47 i poziom I, s.73

Ponadto: „Ubóstwo menstruacyjne”, „dieta planetarna” (chroniąca planetę), „omawia metody rozrodu wspomaganego (rozdźnia naprotechnologię od metody *in vitro*)” „*Jak kształtować postawę wolną od uprzedzeń*”

Linki do dokumentów ministerialnych:

[Edukacja obywatelska i edukacja zdrowotna - projekty rozporządzeń Ministra Edukacji skierowane do konsultacji publicznych - Ministerstwo Edukacji Narodowej - Portal Gov.pl](#)

Projekt podstawy programowej – poziom II (szkoły średniej)
<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12391100> (należy wcisnąć „Opiniowanie”)

Projekt podstawy programowej – poziom I (szkoły podstawowej)
<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12391102> (należy wcisnąć „Opiniowanie”)